

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. V. Rei possibilis, & licitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

CAPVT IV.

De illo verbo Descriptionis:

Spontanea.

1. **H**oc etiam est commune omnibus contractibus. Quoniam verò id potest deficere in casu nostro, quando promissio extorquetur metu, dolo, vel ignorantia, seu errore, &c. ideo hæc sunt breviter percurrenda.

Promissio Violenta, Meticulosa, Fraudulenta.

2. Promissio igitur per vim, vel per metum, vel ex fraude extorta, nulla est. Unde tu sic animo, repugnanter, promittens, non obligaris facere, vel dare, quod promittis, nec promissarius exigendi ius ullum acquirit. Ratio autem est, quia tibi sic promittenti injuria fit, unde ius ullum oriri non potest in alio.

3. Si metus fuit levis, idem aliqui asserunt, aliqui verò negant. Cum his posterioribus ego sentio, quia, dum metus est levis, is facile à te vinci potest (sic levis non esset, si non vincis, tibi imputatur, non alteri metum inferenti). Dixi tamen l. 1. in dec. c. 2. §. 6. num. 4. sententiam asserentem esse probabilem.

4. Hinc sequitur, promissionem factam Parenti à Filio, Viro ab VXore, Principi à Vassallo, Latroni à Viatore, propter metum gravem ibidem à nobis explicatum, sine quo facta non fuisset promissio, non inducere obligationem.

5. Quid, si Promissioni huic addatur Iuramentum? Respondeo, quando, quod promittitur, potest sine peccato adimpleri, inducit obligationem, non ex vi promissionis, quam nullam esse jam vidimus, sed ex vi reverentiae Deo debita ex virtute Religionis. De qua re fusè diximus lib. 3. in dec. cap. 3. §. 5. num. 6. omnino videnda.

Promissio ex Errore.

6. Error dupliciter potest in re nostra intervenire. Primò, in ipsa promissione. Secundò, in re promissa.

Quoad prius: Si quis promittat, nesciens, quid sit promissio, vel nesciens, in promissione adesse obligationem exhibendi rem promissam, ad nihil obligatur, quia propter dictam ignorantiam, non potest quis habere voluntatem fidem dandi, sequè obligandi: Voluntas enim non fertur in incognitum.

7. Quod si promittens intendat facere, quod alii faciunt, sanè obligabitur, quia jam alii obligantur, unde sic ipse tacite obligationi consentit. Lege Bonacinam, d. 3. de contr. q. 12. punct. 1. n. 9. alios citantem.

8. Quod posterius, id est, quando error contingit in re promissa, sic distingue: Si quis erret primò, circa substantiam rei promissæ, seu (quod in idem recidit) circa qualitatem tanti momenti, ut redundent in ipsam rem promissam, vel secundò, circa finem, seu causam principalem promissionis, quam appellare solemus motivam, ad nihil tenetur. Exemplum prioris: Promissi dare tibi hanc laminam æream, quam deinde invenio, esse auream. Promissi dare hoc mancipium, quod deinde invenio habere conditionem quandam magni momenti, v. g. esse meum consanguineum. Promissi dare equum hunc quem deinde invenio, non esse meum. Exemplum posterioris: Promissi tibi centum, quia puto, te esse pauperem, unde tota causa promittendi fuit paupertas, tu verò es dives. Promitto commodare tibi equum, quia puto, te iturum ad venandum, unde tota causa promissionis fuit tua venatio, tu verò Domi sedes. Promitto mea holoserica aulæa, quia puto, te festum talis

Sancti in Ecclesia celebraturum, unde tota causa, et suppono, fuit pietas in illum Sanctum; tu verò vides Nuptias celebrandas illis uti. Dico, in his casibus nullo modo adesse obligationem servandi, quod promissum fuerat: quando intervenit error in substantia, est, quia non potest esse actus voluntatis me obligans, nisi causa, quam cognosco; voluntas enim est potentia cæca, nesciens ad suum actum eligendum manductioe. Intellectus cognoscens: Si ergo substantiam rei promissam non cognosco, ad illam tibi donandam, me obligare non poterò. Ratio, quando intervenit error circa causam motivam, est, quia promissor non intendit se obligare, nisi ex causa, qua ipse efficaciter moveatur: hæc ergo totaliter cessante, cessat effectus, qui totus pendet de illa causa.

9. Si autem error fuit, Primò, in qualitate rei promissæ, quæ qualitas non sit tanta, ut error circa ipsam redderet in ipsam substantiam: vel, Secundò, si in causa, nupus principali, quam impulsivam solemus appellare, scilicet non est tanti momenti apud promittentem, ut error circa ipsam faciat notabilem mutationem in ipsa voluntate, valida erit, & obligans promissio.

Exemplum prioris: Promitto tibi hanc laminam, quam puto esse aurum commune, deinde invenio, illam esse aliquantulum majoris perfectionis. Promitto tibi hoc equum, quem puto esse octo, v. g. annorum, deinde invenio esse annorum septem, vel novem, &c. Exemplum posterioris: Promitto tibi centum, quia puto te esse pauperem, deinde invenio te esse aliquantulum minus pauperem, quam ego credideram: Promitto tibi equum, quem puto, te iturum ad tuum prædium, deinde invenio, te iturum ad prædium tui amici æque, vel pauperis, &c. stans à tuo, &c. Dico, in his, & similibus casibus te obligari ad servandum, quod promissum est. Ratio est, quia error non est tantus, ut voluntas non fuerit mota ad promittendum, licet aliquantulum difficilior, &c.

10. Scio, esse sæpissime arduum, cognoscere, quando tantus est error, ut faciat, vel non faciat ejusmodi effectus. Verum, id ego distinctè explicat satis, l. 3. in dec. c. 3. §. 5. à n. 21. & c. 13. per totum.

11. Denique, non est hic præmittendum notabile discrimen inter dolum, & errorem. Nam, si error sit in qualitate non redundante in substantiam, vel causam finalem, valida est promissio, ut dictum est. Verum, si error sit in dolo, nam, si dolus, sive à promissario proveniat, sive à quocunque tertio, fuit in sola qualitate, quæ non redundante, nec in substantiam, nec in finem, promissio semper erit invalida, & nihil obligans, ut rectè Turtianus disp. 66. in b. 2. n. 2. & 4. quem citat Bonacina de contr. quæst. 12. punct. 1. n. 14. fin. Ratio est, deinde, quia in casu ejusmodi doli, Promissarius acquiritur hoc expectandi promissum ex injuria, quæ promittenti fit per dolum, quod esse non posse, diximus num. 2. quæ error injuria non est in errore.

CAPVT V.

De illis verbis:

Alienjus rei possibilis, & licita in futurum faciende.

1. **R**em debere esse possibilem, & licitam, quæ est impossibilis nulla potest esse promissio, & ad rem illicitam, hoc est, ad peccatum, nemo se obligare potest, hic potius utpote certum supponimus, quam incertum. Id, quod adeo verum est, ut etiam in promissione, si contractu oneroso, si quid tibi promissi pro opere turpi, obliget rescindere ejusmodi contractum, ut fuit dictum est, l. 7. in dec. c. 5. §. 3. à n. 8.

In hac autem vera, & certa doctrina, quatuor alibi sunt quæstiones dissolvendæ.

